

JEUGDHERINNERINGEN III - DE OORLOG 1914-1918.

Geboren op 28 mei 1910 was ik, pas vier jaar oud toen de eerste W.O. uitbrak. Toch heb ik er talrijke herinneringen van bewaard, sommige scherp, andere wazig. Het zijn flarden reminiscenties, zonder stipte chronologie, met een heel beperkte visie en waarin geen plaats is voor tragiek.

Zoals vele families hebben wij, d.w.z. mijn moeder, weduwe, mijn 13 jaar oudere zuster, mijn 2 jaar jongere broer en ikzelf, ook geprobeerd te vluchten. Twee keer zelfs. Vaag herinner ik mij dat we op een boot gestaan hebben (die dan zonder ons is vertrokken). Bij de tweede poging zijn we tot Nieuwpoort geraakt waar mijn moeder de raad kreeg terug te keren. Dat is dan gebeurd in het bestelrijtuig van een bakker.

Daarna begon de bezetting. Ik zie nog, op de arm van mijn zuster gezeten, van achter een gordijn op de eerste verdieping van nr 77 Nieuwpoortse Steenweg (mijn geboortehuis), de eerste colonne Duitsers over de weg aanmarcheren. Dat moet 15 oktober 1914 geweest zijn.

In januari 1915 verhuisden we naar nr 89, rechtover de Sportstraat, waar mijn moeder een groentewinkel begon en waar wij al gauw soldaten ingekwartierd kregen. Op de eerste verdieping werd een Schreibstube ingericht en de hele oorlog was het bij ons, ook 's nachts, een processie van soldaten die een briefje kwamen halen om in "Urlaub" te gaan. Mijn moeder vond er, in de vroege morgen, soms een slapend in 't portaal.

Soldaten zijn gewoonlijk de vrienden van kleine jongens en zo kwam het dat we soms met Fritz of Gottlieb mee mochten naar de paardestallen in het tramdepot. Nog altijd riek ik die scherpe geur van mest en stro als ik er voorbijkom ! Hoe smaakten ons dan dat roggebrood met boter en marmelade en hoe gelukkig waren we toen we even op die grote paarden mochten zitten. Ook in de hippodroom hadden we contact met de soldaten die er oefenden en, in hun vrije tijd, al eens een fluitje sneden uit een wilgetak. Daar verzamelden ze ook af en toe -dat was een buitenkansje- voor een optocht door de stad. Springend en dansend liepen we dan een eindje met de muziek mee.

De Duitse soldaten betekenden voor ons geen probleem. Er waren vriendelijke en er waren gemene kerels bij die zich zelf aan kleine broekventjes vergrepen. Zo vergeet ik nooit volgnede drie feitjes. Terwijl een Duitser met zijn paard in de Sportstraat voorbijging, riep ik "juju" en prompt sloeg de barbaar met zijn lange zweep naar mij. Gelukkig slingerde het leer zich rond mijn lichaam en kwam ik er zonder letsel van af. Bij een analoge gelegenheid kreeg mijn broer, 5 of 6 jaar oud, een nijldige slag van een korte zweep tegen zijn blote kuitens zodat hij tierde van de pijn. En toen ik eens, nieuwsgierig, wat te dicht bij de Duitse voetballers was gaan staan -ze voetbalden in de hippodroom op het zgn 'poloplein'- trapte een schoft de bal van dichtbij keihard tegen mijn hoofd. Ik heb het dan toch mogen behouden.

Overigens ging de oorlog aan ons, dreumessen, voorbij zonder dat wij de verschrikkelijke realiteit ervan beseften. Waren er voor straatjongens geen spannende dingen te beleven ? Wat een sensatie was het niet zo'n kolossale zeppelin voorbij te zien drijven ! En dan die pittige tweedekkers waarvan ik er eens een op het strand gezien heb. En hadden Richard en Raymond Vander Ghote (de latere bekende loodgieters) niet op het strand bij "de drie gapers" twee Engelse vliegers uit hun machine zien wegleiden door de Duitsers ? Dat alles was boeiend en avontuurlijk.

Toch dreigde er overal en altijd levensgevaar. Onze stad stond immers bloot aan drievoudige bombardementen die met de duur van de oorlog in hevigheid toenamen. We ondergingen aanvallen uit de lucht, van het Nieuwpoortse front en van uit zee (voor details daarover zie : A. Elleboudt en Dr. G. Lefèvre, 1914-1918 : Oostende onder de Duitse Bezetting, z.j.).

De bommen, door de vliegers afgeworpen, troffen alle delen van de stad en veroorzaakten talrijke slachtoffers en grote schade. Ik weet nog dat met ontzetting gesproken werd over de slachting door vliegers aangericht bij Petit Paris in april 1918 : in één slag verloor Dr. Van Wallegem zijn drie kinderen, Dr. Reynaert twee (x). Toch waren die projectielen, hoe dodelijk ook, liliputters vergeleken bij de monsters uit de tweede W.O. Ik herinner mij duidelijk dat zo'n ding neerstortte op ca 50 m van ons huis, in de Sportstraat, bij de hoek van de Nieuwpoortse Steenweg. Het tuig drong door het dak en bleef, zonder te ontploffen, op de 2de verdieping steken.

Bombardementen vanuit Nieuwpoort bestreken ook het hele grondgebied van Oostende. Er viel o.a. een granaat, doch bij ons, in de Steenbakkersstraat. Was het IJzerfront over dag bijzonder bedrijvig, dan nam moeder ons mee naar de kelder onder de keuken. Ik bewaar nog het akoestisch beeld van het artillerievuur dat op het oostelijk stadsgedeelte gericht was. Eerst klonk, ver in het westen, een gedempt "boem" ; enkele ogenblikken daarna gierde de granaat met een "bziê..iê..iê" over ons huis en tenslotte sloeg hij, ergens oostelijk van ons, in met een breed "boê..boê..oêm". Tot verontwaardiging van mijn moeder zat mijn zuster dan bij zo'n concert boven het eten te bereiden, al fluitend of zingend.

Die Nieuwpoortse granaten slingerden na hun ontploffing hun scherven naar alle kanten. Vele mensen -en vooral heel jonge zoals wijbevonden zich vaak in groot gevaar. Granaatscherven sloegen soms neer in de IJspuit, terwijl we naar school gingen of van school kwamen. Het gebeurde ook dat we wegens het gevaar thuisgehouden werden. Nooit vergeet ik dat zo'n levensgevaarlijke splinter naast mij in het gras neerzoeffde terwijl ik konijnneten aan 't trekken was in de hippodroom.

De beschietingen van uit zee waren de zwaarste (er viele sigaren van kaliber 380mm) en over 't algemeen de meest precieze, hoofdzakelijk gericht naar haven, kaaien en stations waar de voornaamste doelwitten lagen. Toch werden ook verspreide wijken van de stad getroffen. Wanneer dan de batterij Tirpitz of Hamilton (zo genoemd naar de nabije hofstede van Hamilton, de nu bekende ruïne aan de Elisabethlaan) en ook de andere kustbatterijen invielen, werd de hele stad doreengeschied.

De Nieuwpoortse Steenweg, met zijn tramverbinding naar het front, had natuurlijk een bijzondere strategische betekenis. Benevens de stoomtram die soldaten en allerlei materiaal vervoerde, passeerden er geregeld konvooien met achteraan de vierkante veldkeukens, door paarden getrokken.

Eens heb ik er een "dikke Bertha" -ik vermoed een mortier- zien voorbijdoekeren. Zestien kloeke paarden zeulden het enorme gevaarte voort dat twee duidelijke sporen in de kasseien naliet. (Slot in volgend nummer).

G. Billiet

(x) zie : Oostende onder de D.B., p. 415)